

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

31 octombrie 2013

FLD Nr. 287

Biroului Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 141,143 din Constituția Republicii Moldova și art. 47,76 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de lege privind modificarea art.70 și 71 din Constituția Republicii Moldova.

Anexe:

1. Proiectul Legii
2. Nota informativă
3. Avizul Curții Constituționale

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>430</u>		
<u>31</u> "	<u>10</u>	20 <u>13</u>
Ora _____		

Deputații în Parlament:

1. Valeriu Strelak	8. Liliana Polihonci
2. Delia Tudor	9. Andrei Văduț
3. An. Spache	10. Gheorghe Focșani
4. Gabanu Ștefan	11. Ionuț V. Văduț
5. Dimitriu Anatolie	12. [Signature]
6. Chioricchi Lucie	13. [Signature]
7. Mocanu Gheorghe	14. [Signature]
11. Valeriu GHILETCHI	15. Motiș (V. Adineanu)
14. Lucie Văduț	

- 16 ~~Willy~~ Noel Simson Plesco
- 17 Nicolae Oloru M. Glacud
- 18 M. Pihanu M. H
- 19 L. Lapocojan L. Lapocojan
- 20 Y. Jondak (Plesco)
- 21 C. Guenschi C. Guenschi
- 22 H. Tezarschi H. Tezarschi
- 23 S. Furdui S. Furdui
- 24 E. Furdui E. Furdui
- 25 Petru Struck P. Struck
- 26 A. Ambrosio A. Ambrosio
- 27 Simion Ursescu Simion Ursescu
- 28 Turie Hrestolechi Turie Hrestolechi
- 29 Ulah Petru Ulah Petru
- 30 Balan Ion Balan Ion
- 31 Bubunaleu Ion Bubunaleu Ion
- 32 Diacor Duni Diacor Duni
- 33 Andrian Candu Andrian Candu
- 34 Oleg Tulez Oleg Tulez
- 35 Valentina Strotan Valentina Strotan
- 36 George Brzovschi George Brzovschi
- 37 Oleg Sarbu Oleg Sarbu

3613

38. Sarbu S.

39. I. CORMAN

S. Sarbu
I. Corman

Deputații în Parlament

40.

40. A. Stănescu / A. Stănescu

41. Iurie Zolboceanu / I. Zolboceanu

42. Raisa Apostol / Raisa Apostol

43. Mihail Solomon / Mihail Solomon

44. Ion Hadârcă / Ion Hadârcă

45. Ana Gutu / Ana Gutu

46. Valeriu Lăhăreanu / Valeriu Lăhăreanu

47. Oleg Bodrug / Oleg Bodrug

48. S. I. Ibric / S. I. Ibric

49. V. Ceama / V. Ceama

50. St. Iancu / St. Iancu

LEGE
pentru modificarea și completarea
Constituției Republicii Moldova

Parlamentul adoptă prezenta lege constituțională.

Articol unic - Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 70:
în titlu, cuvintele “și imunități” se exclud;
alineatul (3) se exclude.
2. La articolul 71 după cuvîntul „exprimate” se completează cu cuvîntul „public”.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea
Constituției Republicii Moldova

Imunitatea parlamentară este concepută ca mijloc de apărare a Parlamentului, în calitatea sa de instituție aleasă în mod democratic, *fiind menită să protejeze independența colectivă a acestuia de presiunile exterioare și să garanteze membrilor săi libertatea de exprimare și acțiune în îndeplinirea sarcinilor lor.* Aceasta protejează de asemenea, deputații împotriva eventualelor abuzuri arbitrare și uneori nejustificate ale puterii.

Astfel, contrar prevederilor legale existente în prezent, imunitatea trebuie privită nu ca o *impunitate absolută, ci doar ca o posibilitate de exercitare a mandatului.*

Deputații sunt aleși să adopte legi pe care toți cetățenii trebuie să le respecte. Atunci când deputatul încalcă o lege, societatea își manifestă, în mod inevitabil și justificat, indignarea față de acest fapt. În acest context, este necesar excluderea mecanismelor legale existente, care practic fac imposibilă atragerea la răspunde a membrilor puterii reprezentative ori, în prezent deputatul nu poate fi trimis în judecată, pentru infracțiunile săvârșite, *fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului.*

Potrivit art. 6 din Constituție în stat există trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească. Aceste puteri sunt egale între ele și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin. În această ordine de idei, între drepturile și obligațiile persoanelor care reprezintă aceste puteri nu trebuie să existe discrepanțe și diferențe de protecție nejustificate obiectiv. Ori, potrivit prevederilor legale, membrii executivului nu beneficiază de o imunitate similară deputaților.

Examinînd practica internațională, atestăm că domeniul de aplicare a imunității variază de la stat la stat, în funcție de tradițiile juridice. Analiza legislației comparate a relevat faptul că o protecție specială a membrilor Parlamentului există în toate statele europene, SUA, Canada, Japonia, etc.

În esență, în pofida diversității noțiunilor și descrierilor utilizate de legislații și de limitele protecției, imunitatea parlamentară are **2 componente:**

1. „Iresponsabilitatea deputatului” (**libertatea sa de exprimare**) – în privința acțiunilor judiciare *pentru opiniile exprimate sau votul emis în exercițiul funcțiunii;*
2. „**Inviolabilitatea deputatului**” (imunitatea în sensul strict) – îl protejează de orice proceduri judiciare, care se intentează doar cu autorizarea Parlamentului.

Toate statele protejează prin reglementări prima componentă – *libertatea de exprimare, cu sau fără limitări.*

În sistemul de protecție anglo-saxon, imunitatea deputaților operează doar în materie civilă, fără ca deputații să beneficieze de protecție în cauzele penale, fiind tratați în egală măsură cu simplii cetățeni (ex. Marea Britanie, Irlanda, Canada,

Malta, etc.). În Austria, Germania, Letonia, Slovacia – imunitatea se extinde doar la procedurile administrative.

Pentru unele țări, în cazul în care presupusa infracțiune implică un anumit grad de gravitate, aceasta este exclusă din domeniul de aplicare a imunității și nu necesită autorizarea prealabilă a Parlamentului pentru începerea urmăririi penale (ex. Portugalia sau Suedia). În mod similar această autorizare nu este necesară pentru comiterea infracțiunilor grave nici în Albania, Bulgaria, Finlanda, Norvegia, Turcia).

Din practica străină elucidată supra, precizăm că toate statele oferă parțial anumite garanții de inviolabilitate, cu excepția **Olandei** care, din 1884, a **egalat statutul deputaților cu cel al oricărui cetățean** în ceea ce privește acțiunile de atragere la răspundere și executarea unei sentințe de condamnare pentru infracțiuni de drept comun.

În Rezoluția nr.1325 (2003) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE) cu privire la Imunitățile membrilor APCE, se menționează că **imunitatea parlamentară** are ca scop să protejeze integritatea parlamentelor și să apere independența, **nu impunitatea**, membrilor Parlamentului în exercitarea funcțiilor lor.

Subsidiar, prin prisma practicii CEDO, precizăm că în Hotărârea *Cordova v. Italia* (nr.2) din 30 ianuarie 2003 Curtea a statuat că declarațiile unui parlamentar, făcute în cadrul unei întâlniri electorale și, astfel, în afara forului legislativ, nu au legătură cu exercitarea sarcinilor de deputat în sensul strict. În opinia Curții, **absența unei legături evidente cu orice activitate parlamentară înseamnă că noțiunea de proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele utilizate trebuie interpretată cu atenție**, în special, atunci când restrângerea dreptului la accesul la un tribunal rezultă dintr-o decizie a unui organism politic.

Prin amendamentele expuse în proiectul de lege, se propune modificarea cadrului legal constituțional, care în prezent **oferă o protecție exagerată** deputaților, astfel încât pornirea urmăririi penale împotriva acestora să poată opera fără acordul prealabil al Parlamentului. În acest context, de la art. 70 din Legea Supremă urmează a fi exclus din titlu cuvântul „imunitate” precum și urmează a fi exclus alineatul (3) care statuează că „*Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului, după ascultarea sa*”. De asemenea, art. 71 urmează să stabilească că deputatul nu poate fi atras la răspundere pentru opiniile exprimate „*public*”.

În sensul clasic imunitatea parlamentară a apărut pentru a proteja parlamentarii împotriva unor procese penale **pentru afirmațiile făcute în Parlament în contextul exercitării mandatului** dat de către cetățeni și nu pentru al apărarea de eventuala tragere la răspundere penală pentru infracțiunile comise.

În contextul opiniei expuse mai sus, acest principiu este consfințit și garantat de art. 71 din Constituție, prin care se consacră o imunitate **de fond și cu caracter absolut**, întrucât vizează toate actele sau faptele săvârșite de deputat **în exercitarea mandatului său**. De asemenea, este și o imunitate cu caracter **permanent**, deoarece efectele ei se extind și asupra perioadei de după încetarea mandatului.

Întru susținerea argumentelor stipulate supra, putem invoca și Hotărârea Curții Constituționale nr. 8 din 16 februarie 1999 pentru interpretarea art. 71 din Constituția Republicii Moldova. Astfel, potrivit Înalțului For Constituțional independența opiniei, consfințită în art. 71 din Constituție, este unul din elementele esențiale ale statutului deputatului în Parlament și are menirea de a garanta deputaților posibilitatea de a-și exercita nestingherit mandatul de deputat. Independența opiniei nu este un privilegiu personal al deputatului, ea are un caracter juridico-special și este chemată să servească interesele societății. Prin conținutul său, această normă constituțională asigură protecția deplină a deputatului în Parlament în exercitarea mandatului, îi garantează libertatea gândirii și acțiunilor, apărându-l împotriva persecuțiilor neîntemeiate, contribuind la activitatea și independența lui neîngrădită.

Independența opiniilor deputatului în Parlament este condiționată de statutul special al parlamentarului în calitatea sa de reprezentant plenipotențiar al poporului în organul suprem al puterii legislative.

Astfel, avînd în vedere cele expuse, potrivit art. 71 din Constituție, ***independența opiniilor deputatului în Parlament este absolută și perpetuă.*** Deputatul nu poate fi tras la răspundere penală, civilă sau contravențională pentru voturile sau opiniile, exprimate în executarea mandatului, nici după expirarea acestuia.

Totodată, potrivit Curții, garantarea juridică a independenței opiniilor deputatului în Parlament *nu trebuie să îl scutească pe acesta din urmă de răspundere penală sau contravențională pentru delictul săvîrșit în afara exercițiului mandatului de deputat.*

De asemenea, conform *prevederilor Convenției ONU cu privire la lupta împotriva corupției*, fiecare stat urmează să ia măsurile necesare pentru a stabili sau menține, conform sistemului său juridic și principiilor sale constituționale, ***un echilibru adecvat între orice imunitate sau orice privilegiu de jurisdicție acordat agenților săi publici în exercițiul funcțiilor lor și posibilitatea, dacă este necesar, de a cerceta, urmări și judeca efectiv*** infracțiunile prevăzute de convenție.

În contextul celor expuse menționăm că imunitatea nu trebuie să fie transformată în impunitate și să permită situarea unora dintre membrii societății deasupra legii. Imunitatea nu trebuie să obstrucționeze principalele funcții și atribuții ale justiției (buna desfășurare a procesului judiciar) și nici să împiedice cu bună știință funcționarea principilor democratice într-un stat de drept.

1. Valeriu Streleț
2. Deliu Tudor
3. An. Apache
4. Ghenadie Crăbanu
5. Dimitriu Anatolie
6. Moșcușu Iurie
7. Mocanu Gheorghe
8. Liliana Palhovec
9. vacanță A. Ștefan
10. Gheorghe Focșan
11. Valeriu GHILEȘCU
12. Vasilescu Ionel, N. 2

- 13 ~~13~~ M. Rassel
- 14 Juraj
- 15 V. Hotineanu
- 16 ~~16~~
- 17 ~~17~~
- 18 M. Iotanu M. B
- 19 L. Lapovjan L. Iotanu
- 20 Z. Zonars Z. Iotanu
- 21 C. Gumschij C. Gumschij
- 22 H. Jozoff Jozovsch
- 23 S. Furdin S. Furdin
- 24 F. Furdin F. Furdin
- 25 Petru Stuhob P. Stuhob
- 26 ~~26~~
- 27 Simion Tiseine Simion Tiseine
- 28 Luce Spado Luce Spado
- 29 Vlad Petru Vlad Petru
- 30 Balan Ion Balan Ion
- 31 Butnolai Ion Butnolai Ion
- 32 Diacor Deini Diacor Deini
- 33 Anokian Candy Anokian Candy
- 34 Oleg Felce Oleg Felce
- 35 Valentina Soratan / V. Soratan
- 36 Theonghe Brasovschi Theonghe Brasovschi
- 37 Oleg Striba Oleg Striba
- 38 Sibu S. Sibu S.
- 39 I. CORMAN I. CORMAN

Autori

40. A. Stojanoglo A. Stoffo
Yrie Bobocianu G. Bolomey
Raisa Apolchei H. Kere
Hella Jantuan S. Juc

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

AVIZ

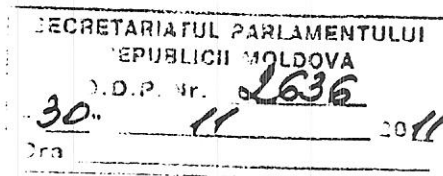
**ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU
MODIFICAREA ȘI COMPLETAREA**

articolelor 70 și 71 din Constituția Republicii Moldova

(Sesizarea nr.24c/2011)

CHIȘINĂU

25 noiembrie 2011

AVIZ ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU MODIFICAREA ȘI
COMPLETAREA ARTICOLELOR 70 ȘI 71 DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII
MOLDOVA

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *Președinte*,

DI Dumitru PULBERE, *judcător-raportor*,

DI Victor PUȘCAȘ,

DI Petru RAILEAN,

Dna Elena SAFALERU,

Dna Valeria ȘTERBET, *judcători*,

cu participarea dnei Dina Musteața, *grefier*,

Avînd în vedere sesizarea depusă la 13 iulie 2011 și înregistrată la aceeași dată,

Examinînd sesizarea menționată în ședință plenară publică,

Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,

Adoptă următorul aviz:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea deputaților în Parlament Tudor Deliu, Valeriu Streleț, Ghenadie Ciobanu, Elena Frumosu, Simion Furdul, Anatolie Dimitriu, Nicolae Juravschi, Maria Ciobanu, Liliana Palihovici, Ion Butnalai, Angel Agache, Iurie Țap, Gheorghe Mocanu, Simion Grișciuc, Ion Balan, Valeriu Ghilețchi, Nicolae Olaru, Petru Știrbate, Andrei Vacarciuc, Ivan Ionaș, Grigore Cobzac, Iurie Chiorescu, Petru Vlah, Chiril Lucinschi, Veaceslav Ioniță, Vladimir Hotineanu, Maria Nasu, Nae-Simion Pleșca, Alexandru Cimbriciuc, Iurie Apostolachi, Lilian Zaporojan, Corina Fusu, Vladimir Saharneau, Valeriu Munteanu, Gheorghe Brega, Vladimir Lupan – în total 36 de persoane, depusă la Curtea Constituțională la 13 iulie 2011, în temeiul prevederilor art. 141 din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 2 alin. (1), art. 38 alin. (2), art. 63 din Codul jurisdicției constituționale, prin care se solicită avizarea proiectului de lege privind modificarea și completarea unor articole din Constituția Republicii Moldova.

- pe de altă parte, "inviolabilitatea parlamentară" sau "imunitatea în sensul strict", care îl protejează de orice arestare, detenție sau urmărire judiciară fără autorizarea camerei de care aparține.

[...] 27. Garanțiile oferite de aceste două aspecte ale imunității parlamentare (iresponsabilitate/inviolabilitate, "libertatea de exprimare"/ "libertatea de a nu fi arestat") sunt complementare."

8. Totodată, Comisia de la Veneția a conchis că "*Imunitatea parlamentară continuă să fie o instituție care protejează independența membrilor față de celelalte puteri și libertatea lor de acțiune și de exprimare, cu toate că relația dintre caracteristicile diferitelor puteri a evoluat considerabil în democrațiile parlamentare. Aceasta protejează, de asemenea, parlamentarii de posibile abuzuri ale majorității*" (§ 102).

9. Comisia de la Veneția, în Avizul pe marginea proiectului de revizuire a Constituției României (CDL-AD (2002) 12), adoptat la cea de-a 51-a reuniune plenară din 5-6 iulie 2002, s-a referit și la imunitatea parlamentară. Astfel, Comisia de la Veneția a menționat că: "*imunitatea parlamentară ar putea avea un anumit sens în statele aflate în proces de tranziție spre democrație și având o experiență politică autoritară, lungă și recentă, unde nu poate fi exclusă ingerința puterii executive în funcționarea normală a Parlamentului și unde nu poate fi garantată în totalitate independența puterii judecătorești*" (§ 33).

10. În același timp, Comisia de la Veneția a menționat că "*Urmează să se facă diferența clară între iresponsabilitatea referitoare la opiniile și voturile emise în exercițiul funcțiunii – care trebuie să fie totală – și imunitatea de jurisdicție, care impune să se prevadă că deputatul eventual urmărit pentru săvârșirea unui delict nu va trebui să răspundă pentru actul său decât în fața unei jurisdicții speciale. Între acestea două, se situează chestiunea urmăririi sau a arestării unui membru al parlamentului în timpul sesiunii parlamentare (inviolabilitate). În orice ipoteză, trebuie să fie solicitată autorizația camerei, care se manifestă prin ridicarea imunității parlamentare a deputatului sau a senatorului vizat*" (§§ 34-35 din Avizul menționat supra).

11. În cazul modificării articolelor 70 și 71 din Constituție, trebuie luată în calcul și jurisprudența CEDO. Curtea Europeană a constatat că majoritatea, sau chiar totalitatea, statelor semnatare ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale acordă o formă de imunitate membrilor organelor legislative naționale, precum și că privilegiile și imunități sunt, de asemenea, acordate membrilor Adunării parlamentare a Consiliului Europei și membrilor Parlamentului european.

12. Curtea Europeană a reținut că "*imunitatea acordată deputaților [...] [are] scopul de a le permite acestora să participe în mod constructiv la dezbaterile parlamentare și să-și reprezinte electorii în probleme de interes public, prin formularea liberă a argumentelor și a opiniilor lor, fără riscul de a fi urmăriți în fața unui tribunal sau a unei alte autorități*". În același timp, Curtea a relevat că „*imunitatea urmărește și un al doilea scop legitim, care este ordonarea relațiilor între puterile legislativă și judecătorească*" (Decizia Comisiei EDO Young v. Irlanda din 17 ianuarie 1996, cererea nr. 25646/94, DR 84-B, p. 122). În același sens, Curtea Europeană a statuat că „*acordarea de către state a unei imunități mai mult sau mai puțin extinse parlamentare constituie o practică de lungă durată, care vizează să permită libera exprimare a reprezentanților poporului și să împiedice ca urmăririle partizane să aducă atingere funcției parlamentare*" (hotărârea Cordova v. Italia (nr.2) din 30 ianuarie 2003, § 5.5).

AVIZ ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU MODIFICAREA ȘI
COMPLETAREA ARTICOLELOR 70 ȘI 71 DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII
MOLDOVA

Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin
Legea nr. 122 din 14.03.2003 (Monitorul Oficial 104-110/447, 07.06.2003)

Articolul 1. Noțiunea și scopul procesului penal

„[...] (2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și
statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele
ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de
cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană
care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o
persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.
[...]”

Legea nr. 39 din 07.04.1994 despre statutul deputatului în Parlament
(Monitor 4/78, 30.04.1994)

„Art.9. – (1) Imunitatea parlamentară are ca scop protejarea
deputatului în Parlament împotriva urmărilor judiciare și garantarea
libertății lui de gândire și de acțiune.[...]”

ÎN DREPT

6. Potrivit art. 141 alin. (1) lit. b) din Constituție, revizuirea Constituției
poate fi inițiată de un număr de cel puțin o treime de deputați în Parlament.

7. Conform art.60 alin. (2) din Constituție, Parlamentul este format din 101
deputați. Întrucât inițiativa de revizuire a Constituției provine de la 36 de
deputați în Parlament, Curtea Constituțională reține că aceasta întrunește
condiția impusă de norma constituțională.

**I. ARGUMENTELE AUTORILOR SESIZĂRII CU PRIVIRE LA
PROIECTUL DE LEGE CONSTITUȚIONALĂ**

8. În opinia autorilor inițiativei de revizuire a Constituției, cadrul
constituțional existent oferă deputaților o protecție exagerată, deoarece nu
permite efectuarea anchetei penale fără încuviințarea prealabilă a
Parlamentului, exonerându-i de răspunderea penală pentru infracțiunile
comise și situându-i deasupra legii, ceea ce contravine principiilor
democratice pe care se bazează un stat de drept.

**II. CU REFERIRE LA REVIZUIREA ARTICOLULUI 70 DIN
CONSTITUȚIE**

Argumentele autorilor sesizării

9. Autorii inițiativei de revizuire a Constituției susțin că imunitatea
parlamentară, prevăzută la art. 70 alin. (3) din Legea Supremă, este

AVIZ ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU MODIFICAREA ȘI
COMPLETAREA ARTICOLELOR 70 ȘI 71 DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII
MOLDOVA

concepută ca un mijloc de apărare a Parlamentului, avînd drept scop instituirea imunității colective a acestuia față de presiunile exterioare și garantarea libertății de exprimare și de acțiune a deputaților în exercitarea mandatului.

10. În opinia grupului de deputați, redacția actuală a art. 70 alin. (3), potrivit căruia deputatul nu poate fi trimis în judecată fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului, constituie un mecanism legal de exonerare a deputaților de răspundere pentru infracțiunile săvîrșite.

11. Această prevedere contrazice art. 6 din Constituție, potrivit căruia în stat există trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească, care sînt egale între ele și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin. Or, potrivit prevederilor legale, membrii executivului nu beneficiază de imunitate similar deputaților.

12. Autorii afirmă că, în sens clasic, imunitatea parlamentară a fost consacrată pentru a proteja deputații împotriva unor procese penale pentru afirmațiile făcute în Parlament în exercitarea mandatului atribuit de către cetățeni, și nu pentru a-i degreva de răspundere penală pentru infracțiunile comise.

III. CU REFERIRE LA REVIZUIREA ARTICOLULUI 71 DIN CONSTITUȚIE

Argumentele autorilor sesizării

13. Principiul imunității parlamentare este consfințit și garantat de art.71 din Constituție, care consacră o imunitate de fond și cu caracter absolut, întrucît vizează toate actele sau faptele săvîrșite de deputat în exercitarea mandatului. Această imunitate comportă caracter permanent, deoarece efectele ei continuă după încetarea mandatului.

14. Art. 71 din Constituție asigură independența absolută și perpetuă a deputatului în Parlament, el nu poate fi tras la răspundere penală, civilă sau contravențională pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului, nici după expirarea acestuia.

Aprecierea Curții

15. Curtea consideră că completarea propusă la art. 71 din Constituție ar putea genera o interpretare extensivă a normei, în sensul că este aplicată și situațiilor ce nu acoperă exercițiul mandatului parlamentar. În acest context, este oportună concretizarea dispoziției constituționale referitor la inexistența răspunderii juridice pentru voturile și opiniile exprimate în exercitarea mandatului, astfel încît imunitatea să nu se aplice actelor efectuate în afara îndeplinirii îndatoririlor parlamentare.

AVIZ ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU MODIFICAREA ȘI
COMPLETAREA ARTICOLELOR 70 ȘI 71 DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII
MOLDOVA

16. În același timp, Curtea relevă că modificarea propusă la art. 71 are un caracter incert și poate genera dificultăți de interpretare și aplicare.

17. Potrivit art.141 alin.(1) lit.b) din Constituție, revizuirea Constituției poate fi inițiată de un număr de cel puțin o treime de deputați în Parlament. Având în vedere că Parlamentul, conform art.60 alin.(2) din Constituție, este format din 101 de deputați, iar inițiativa de revizuire a Constituției provine de la 36 de deputați în Parlament, Curtea Constituțională reține că aceasta întrunește condiția impusă de norma constituțională.

18. Analiza conținutului proiectului de lege constituțională denotă că acesta nu depășește limitele revizuirii Constituției, prevăzute de art.142 din Constituție, corespunde exigențelor privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și celor referitoare la neutralitatea permanentă a statului, și nu îngreșește drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sau garanțiile acestora.

19. Pentru considerentele expuse, conducându-se de prevederile art.135 alin.(1) lit.c), art.141 alin.(2) din Constituție, art.26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 alin.(1) și art.63 lit.a) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională adoptă următorul

A V I Z :

1. Inițiativa de revizuire a Constituției provenind de la 36 de deputați în Parlament este conformă prevederilor art.141 alin.(1) lit.b) din Constituție.
2. Proiectul de lege constituțională privind revizuirea art.70 și art.71 din Constituție nu contravine dispozițiilor constituționale ale art.142 alin.(2) și poate fi înaintat spre examinare Parlamentului, ținând cont de opiniile Curții Constituționale expuse în partea descriptivă a avizului.
3. Prezentul aviz este definitiv, nu poate fi supus nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
25 noiembrie 2011, nr. 1
Dosarul nr.24c/2011*

OPINIE SEPARATĂ (CONCURENTĂ)

1. Fiind în acord de principiu cu practica Curții Constituționale referitoare la avizele privind inițiativele de revizuire a Constituției, potrivit căreia se examinează, în principal, dacă prin proiectul de modificare a Constituției nu se depășesc limitele revizuirii stabilite la articolul 142 din Constituție, consider însă că la emiterea Avizului din 25 noiembrie 2011 asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea articolelor 70 și 71 din Constituția Republicii Moldova trebuia analizat *raportul dintre esența modificării propuse de autori și alte norme constituționale conexe cu aceasta*.

În special, este vorba despre corelarea modificării articolelor 70 și 71 din Constituție cu prevederile articolului 2 din Constituție (Suveranitatea puterii de stat).

Proiectul de modificare a articolului 70 din Constituție (Incompatibilități și imunități)

2. Constituția este garantul democrației și statului de drept, ca principii fundamentale ale statului Republica Moldova. Urmând această logică, atunci când se propune modificarea unor norme constituționale *care au ca scop enunțat asigurarea egalității în fața legii a tuturor cetățenilor*, dar care presupun eliminarea anumitor garanții statuate de Constituție, trebuie să se țină cont de impactul pe care acesta l-ar produce la modul practic. Aceasta presupune analiza consecințelor eliminării imunității parlamentare în contextul politic actual, fără a face abstracție de nivelul de cultură politică, gradul de democrație și starea justiției din țară.

3. Articolul 2 alin. (1) din Constituție (Suveranitatea și puterea de stat) stabilește că suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, *care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative* (în cazul de față fiind vorba de Parlament). Urmând logica acestei dispoziții constituționale, rezultă că exercitarea mandatului de deputat în Parlament reprezintă în fapt exercitarea unei părți a suveranității naționale delegate de popor în baza unui mandat oferit prin procedura alegerilor parlamentare. Prin urmare, problema lipirii parlamentarilor de imunitate trebuie tratată prin prisma corelării dispozițiilor constituționale conținute în articolul 2 alin. (1) din Constituție și limitelor revizuirii impuse de articolul 142 alin. (2) din Constituție.

4. Pornind de la prevederile articolului 2 alin. (1) din Constituție, imunitatea parlamentară este concepută ca un mijloc de apărare a Parlamentului, în calitatea sa de instituție aleasă în mod democratic, fiind menită să protejeze independența colectivă a acestuia de presiunile exterioare și să garanteze membrilor săi libertatea de exprimare și de acțiune în îndeplinirea sarcinilor lor.

5. Ținând cont de starea justiției în Republica Moldova, imunitatea parlamentară trebuie tratată, în principal, ca o instituție de drept constituțional, ce are ca scop protejarea parlamentarului împotriva unor măsuri represive, arbitrare, ce ar putea fi luate de puterea politică și ar afecta independența acestuia. În sprijinul acestei afirmații vine statistica sesizărilor Procuraturii Generale privind ridicarea imunității deputaților în Parlamentul Republicii Moldova (a.2001-2011)*

Nr. de înregistrare	Nr. și data documentului intrat	Numele deputatului în privința căruia s-a solicitat ridicarea imunității	Apartenența politică
2004	1-2d/01 din 2001-07-11	Nicolae Alexei	Opoziție
805	3-1/2002 din 2002-03-04	Iurie Roșca, Ș. Secăreanu și V. Cubreacov	Opoziție
1005	3-1/2002 din 2002-03-20	Iurie Roșca, Ș. Secăreanu și V. Cubreacov	Opoziție
1242	3-1/202 din 2002-04-04	V. Chilat, V. Prisăcaru și E. Gîrlă	Opoziție
1586	3-1/02 din 2002-04-22	V. Chilat, V. Prisăcaru, E. Gîrlă	Opoziție
4345	26-15-1000/99 din 2003-12-24	V. Chilat	Opoziție
4346	26-15-1000/99 din 2003-12-24	Ș. Secăreanu	Opoziție
4347	26-15-1000/99 din 2003-12-24	V. Cubreacov	Opoziție
4348	26-15-1000/99 din 2003-12-24	Iu. Roșca	Opoziție
382	26-15-1000/99-01 din 2004-02-03	Iu. Roșca	Opoziție
383	26-15-1000/99-03 din 2004-02-03	Ș. Secăreanu	Opoziție
384	26-15-1000/99-03 din 2004-02-03	V. Cubreacov	Opoziție
385	26-15-1000/99-04 din 2004-02-03	V. Chilat	Opoziție
584	18-52/02 din 2004-02-18	Ș. Secăreanu	Opoziție
585	18-52/02 din 2004-02-18	V. Cubreacov	Opoziție
586	18-52/02 din 2004-02-18	Iu. Roșca	Opoziție
587	18-52/02 din 2004-02-18	N. Malachi	Opoziție
2014	18/369 din 2005-06-24	Ivan Gușu	Opoziție
2015	18/370 din 2005-06-24	Ion Ciontolo	Opoziție
2016	18/367 din 2005-06-24	Serafim Urechean	Opoziție
2017	18/368 din 2005-06-24	Vasile Colța	Opoziție
4105	18/1096 din 2006-10-20	V. Colța	Opoziție
4106	18/1099 din 2006-10-20	V. Colța	Opoziție
2468	6316 din 2010-09-10	Anatolie Popușoi	Opoziție
2549	1-1d/10-4932 din 2010-09-18	Vladimir Voronin	Opoziție

* Lista ar putea fi incompletă, dat fiind faptul pierderii informației în urma evenimentelor din 07.04.2009.

După cum rezultă din datele statistice expuse mai sus, în ultimul deceniu, Procuratura Generală a cerut ridicarea imunității parlamentare *exclusiv în privința deputaților care reprezentau opoziția parlamentară*. Prin urmare, în contextul actual al Republicii Moldova, imunitatea parlamentară nu trebuie tratată ca un privilegiu oferit de Constituție parlamentară, ci mai degrabă ca o procedură specială de protecție a acestuia față de actele sau faptele abuzive ori insuficient fondate din partea puterii politice.

6. Din aceste considerente, sunt de opinia că, în contextul politic actual, ținându-se cont de nivelul de cultură politică, gradul de democrație și starea justiției din țară, excluderea imunității parlamentare ar reprezenta nu doar o suprimare a unor garanții oferite de Constituție parlamentară pentru exercitarea unei părți a suveranității naționale, dar, nemijlocit, o amenințare la adresa opoziției parlamentare și a pluralismului politic în general.

7. Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) a Consiliului Europei, în Raportul cu privire la regimul imunităților parlamentare (CDL-INF (96) 7), aprobat în cadrul celei de-a 27-a reuniuni plenare din 17-18 mai 1996, a menționat că:

„11. În pofida diversității noțiunilor și a descrierilor utilizate de legislațiile naționale și a întinderii protecției în diverse state, majoritatea statelor europene recunosc două categorii de imunitate pentru parlamentari:

- pe de o parte, “iresponsabilitatea parlamentară” sau “libertatea sa de exprimare” cu privire la urmărirea judiciară pentru opiniile și voturile exprimate în exercitarea funcțiilor acestuia;

AVIZ ASUPRA PROIECTULUI DE LEGE PENTRU MODIFICAREA ȘI
COMPLETAREA ARTICOLELOR 70 ȘI 71 DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII
MOLDOVA

2. Proiectul de lege constituțională, propus spre avizare, prevede următoarele modificări și completări în Constituție:

a) la articolul 70:

în titlu, cuvintele "și imunități" se exclud;

alineatul (3) se exclude

b) La articolul 71 după cuvântul "exprimate" se completează cu cuvântul "public".

3. Prin decizia Curții Constituționale din 26 iulie 2011 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției.

5. În ședința plenară publică a Curții a fost prezent dl Simion Grișciuc, unul dintre semnatarii sesizării. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de dl Oleg Efrim, ministru al justiției.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O. nr. 1/1, 1994) sînt următoarele :

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 70

Incompatibilități și imunități

„(1) Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

(3) Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului după ascultarea sa.”

Articolul 71

Independența opiniilor

„Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.”

13. În aceeași ordine de idei, în hotărârea *Jerusalem v. Austria* din 27 februarie 2001, Curtea Europeană a declarat că *„prețioasă pentru fiecare, libertatea de exprimare este deosebit de valoroasă pentru un ales al poporului; el își reprezintă electorii, semnalează preocupările lor și le apără interesele. Într-o democrație, Parlamentul sau organele comparabile reprezintă tribune indispensabile pentru dezbaterile politice. O ingerință în libertatea de exprimare exercitată în cadrul acestor organe nu ar putea fi justificată decât prin motive imperioase”* (§§ 36 și 40).

14. Curtea Europeană a mai statuat că diferitele forme în care se poate manifesta imunitatea parlamentară *pot de fapt să servească protecției unei democrații politice eficiente, piatră unghiulară a sistemului Convenției, tocmai în măsura în care acestea tind să protejeze autonomia legislativă și opoziția parlamentară.*

Proiectul de modificare a articolului 71 din Constituție (Independența opiniilor)

15. Sunt de acord în totalitate cu argumentele Curții indicate la §§ 15 și 16 din Avizul asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea articolelor 70 și 71 din Constituția Republicii Moldova în partea în care Curtea a reținut că *„modificarea propusă are un caracter incert și poate genera dificultăți de interpretare și aplicare”*. De altfel, acest punct de vedere a fost împărțit și de reprezentantul Guvernului în ședința publică în fața Curții.

16. Adițional, consider că introducerea unor modificări incerte și echivoce în Constituție ar aduce atingere independenței opiniilor deputatului în Parlament. În acest context, consider necesar de a reitera opinia Curții expusă în Hotărârea nr.8 din 16 februarie 1999 pentru interpretarea articolului 71 din Constituția Republicii Moldova, potrivit căreia *independența opiniilor deputatului semnifică protecția juridico-constituțională a acestuia în exercitarea mandatului său. Independența opiniei nu este un privilegiu personal al deputatului, ea are un caracter juridico-special și este chemată să servească interesele societății.* Prin conținutul său, această normă constituțională asigură protecția deplină a deputatului în Parlament în exercitarea mandatului, îi garantează libertatea gândirii și acțiunilor, apărându-l împotriva persecuțiilor neîntemeiate, contribuind la activitatea și independența lui neîngrădită.

17. Sunt de părerea că, în cazul modificării articolului 71 din Constituție în sensul propus de autorii inițiativei, independența opiniilor parlamentarului nu va fi garantată în cadrul altor acțiuni pe care le implică statutul de deputat în Parlament, dar care nu sunt publice, sub sancțiunea tragerii la răspundere juridică.

În concluzie, vreau să revin la ideea conținută în §1 al prezentei opinii separate (concurrente). Constituția este garantul democrației și statului de drept, ca principii fundamentale ale statului Republica Moldova. **Prin urmare, ar fi contrar spiritului Constituției de a folosi prevederile acesteia pentru limitarea democrației sau pentru îndepărtarea de la esența statului de drept, or, modificările propuse conțin anume asemenea riscuri.**

Judecător
Alexandru TĂNASE